

Säätely ja yritykset

“Säätelytaakka”-seminaari, Säätytalo

Pertti Haaparanta

Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu

28.3.2018

Sääntelyn tarve 1

- ▶ Harhaluulo: Sääntelyn purkaminen päästää markkinavoimat irti luomaan tehokkaan talouden, joka on paras kansalaisten hyvinvoinnille.
- ▶ Markkinat eivät koskaan ole toimineet täydellisesti eivätkä koskaan tule toimimaan.
 - ▶ Teorian tulokset markkinoiden tehokkuudesta edellyttävät täydellisyyttä
- ▶ Sääntelyn kannalta tärkeintä on, että poikkeamat täydellisyydestä edellyttävät markkinoiden säätelyä (veroja, tukiaisia, muuta säätelyä) suurimman tehokkuuden takaamiseksi.
- ▶ Sama pätee, vaikka tavoitteena ei olisi tehokkuus (suurimman kokonaistulon saavuttaminen), vaan joku muu tavoite, jossa painoa annetaan vaikkapa tuloerojen supistamiselle.

Sääntelyn tarve 2

- ▶ Tämä kaikki seuraa siitä, että maailma/talous, jossa elämme, on korkeintaan “toiseksi paras”.
- ▶ “Toiseksi parhaan” merkitys sääntelylle on tiedetty 1960-luvulta lähtien.
- ▶ Sen mukaan poikkeama “täydellisyydestä” esimerkiksi vain yhdellä talouden sektorilla edellyttää yleisesti sääntelyä talouden kaikilla sektoreilla.
- ▶ Poikkeamia “parhaasta”:
 - ▶ Yritysten markkinavoima tuotemarkkinoilla, yritysten markkinavoima on globaalista kasvanut nopeasti.
 - ▶ Yritysten markkinavoima panosmarkkinoilla, erityisesti työmarkkinoilla, on kasvanut, nopeasti sekin.
 - ▶ Suuri osa tuotteista on “klubituotteita”: niiden tuotantokustannukset eivät kasva kulutuksen myötä (elokuva voi katsoa samalla kertaa monta ihmistä), mutta ne täytyy kuluttaa rajoitetussa tilassa. Kahvilat, ostoskeskukset, saasteet, eläkejärjestelmä. Täydellinen kilpailukaan ei takaa tällöin edes tehokkuutta.

Säätelyn tarve 3

- ▶ Myös politiikkapäätökset, jotka eivät ole sopusoinnussa tehokkuuden tai jonkun muun yhteiskunnan hyvinvointifunktion kanssa, johtavat siihen, että säätelylle on tarvetta:
 - ▶ Maataloustuet
 - ▶ Julkisten liikelaitosten toiminnan yhtiöittäminen tavalla, joka luo markkinoille huonosti säädellyn luonnollisen monopolin.

Huonoa sääntelyä

- ▶ Rajoitetaan sääntely yhdelle toimialalle (esimerkiksi asuntopolitiikka) olettaen, että muut markkinat (esimerkiksi työmarkkinat) ovat tehokkaita. Toisaalta työmarkkinoiden sääntelyä pohditaan olettamalla muut markkinat (kuten asuntomarkkinat) täydellisiksi.
- ▶ Sääntely, jossa ei oteta huomioon muita “markkinahäiriötä” kuin olemassaoleva sääntely.
- ▶ Sääntely purku, jonka päämääränä on vain sääntelyn purku.
- ▶ Sääntely, joka saa innoitteensa “yritysvälisyydestä”, tällä ei välttämättä ole mitään tekemistä “markkinavälisen” sääntelyn kanssa.
- ▶ Sääntely, joka perustuu vain markkinoiden kilpailullisuuden kasvattamiseen.

Hyvää sääntelyä

- ▶ Sääntely, joka ottaa huomioon myös sen, kuka loppujen lopuksi maksaa sääntelystä: mikä esimerkiksi on erilaisten verojen ja maksujen todellinen kohtaanto.
- ▶ Sääntely, joka ottaa huomioon kokonaistaloudelliset vaikutukset, niiden mukana kaiken muun sääntelyn vaikutukset.
- ▶ Sääntely, joka perustuu hyvinmääritellyle yhteiskunnalliselle tavoitteelle.
- ▶ Sääntely, joka on läpinäkyvää eikä jätä tilaa tulkinnoille.

- ▶ Hyvä sääntely on vaikeaa ja vaatii paljon tietoa, mutta tämä ei ole peruste olla sääntelemättä. Väite, että sääntelemättömyys on parempaa kuin huono säätely, ei yleisesti pidä paikkaansa.
- ▶ Nyrkkisääntöjä?
 - ▶ Joissakin tapauksissa voidaan yrittää selvittää, mikä ongelma estää eniten yhteisen hyvän saavuttamista, ja keskitytään sen selvittämiseen.
 - ▶ Teoria kolmanneksi parhaasta?
- ▶ Miten estää “hyvän” sääntelyn (patentointijärjestelmän?) haitalliset vaikutukset?